

Veiledning om hold av ørkenrotte

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

Denne brosjyren er utarbeidet av Mattilsynet i samarbeid med Norges Zoohandleres Bransjeforening og Dyrebeskyttelsen Norge

www.mattilsynet.no

Norges Zoohandleres Bransjeforening: www.nzb.no
Dyrebeskyttelsen Norge: www.dyrebeskyttelsen.no e-post: post@dyrebeskyttelsen.no

Til dyreeiere og de som tenker på å bli det

Å holde kjæledyr medfører et stort ansvar. Et dyr er ikke en "bruk og kast" vare, men et levende, følende individ som må behandles med omsorg og respekt for sin egenart. Som dyreeier må du spørre: hva kan jeg gjøre for at dyret får et godt liv, sett med dyrets øyne? Tenk nøye gjennom om et kjæledyr passer inn i ditt daglige liv. Hvis du velger å bli dyreeier har du ansvar for:

...å skaffe deg kunnskap om dyrets behov

Kjæledyr har behov for aktivisering og et levested som er tilpasset arten. Dyreartens levested i naturen gir en pekepinn om hvilke behov kjæledyret ditt har, for eksempel å være sammen med andre dyr av samme art, ha mulighet for å gjemme seg på et trygt sted eller å utforske nye miljøer. Hvis dyret ikke får oppfylt sine naturlige behov vil det føre til dårlig velferd. Dyr som kjeder seg, er ensomme, utrygge eller frustrert på annen måte kan utvikle atferdsforstyrrelser som overdreven aggresjon, urolighet eller slikking/plukking av pels/fjær. Sett deg grundig inn i hvilke behov kjæledyret ditt har ved å lese litteratur om arten.

...å aktivt forebygge sykdom, skade og smerte hos dyret

Som eier har man ansvar for å forebygge sykdom, hindre spredning av eventuell smitte, og begrense dyrets lidelse hvis det blir sykt eller skadet. Dette innebærer å vurdere om veterinær bør konsulteres. Noen ganger kan det forsvarlige være å avlive et lidende dyr fremfor å utsette det for langvarig smertefull behandling. Dette kan veterinæren hjelpe deg å vurdere. Avlivning av kjæledyr skal bare utføres av veterinær eller andre personer som vet hvordan dyret skal avlives momentant, uten å utsettes for lidelse.

Andre ting å tenke over:

Barn og dyr – Ikke alle dyr egner seg for barnefamilier. Barn må lære at dyr skal behandles forsiktig, og at dyr ikke er leker.

Godt naboskap – Kjæledyr kan oppfattes sjenerende av naboer, men et velfungerende dyrehold medfører sjelden alvorlige konflikter. Vis hensyn.

Ansvarlig avl – Bare friske, velfungerende dyr bør brukes i avl. Ukritisk avl kan føre til genetiske defekter som igjen kan føre til lidelse for dyrene. Velg alltid et friskt og velfungerende dyr som kjæledyr og forebygg uønsket formering. Husk at du som dyreeier har ansvar for at dyrets eventuelle unger får gode hjem.

Hilsen Mattilsynet

Det finnes mange arter ørkenrotter i Afrika og østover til det nordlige Kina. Den arten som vi holder som kjæledyr er den mongolske ørkenrotten, eller gerbil som den også ofte kalles.

Ørkenrottens biologi og atferd

Ørkenrotten er en middelstor gnager og av utseende kan den minne om en mellomting mellom en hamster og en stor mus. Ørkenrotten har store ører som blant annet gjør det mulig for den å høre vingslag fra rovfugler. Øynene er store og sitter plassert slik at de gir et bredt synsfelt. En fullvoksen ørkenrotte er ca. 20-23 cm. Hannene er som regel litt kraftigere enn hunnene. Den hårete halen utgjør omtrent halvparten av den totale kroppslengden. Den virker som en balansestang når ørkenrotten hopper omkring og som en støtte når den står på bakbena og speider. Forpotene ser ut som museføtter, mens bakføttene kan minne om små kenguruben. Den bruker alle beina til å gå med, men står ofte oppreist på bakbena og bruker forpotene til å spise med og lignende. I fangenskap kan ørkenrotter bli 3-4 år, mens de i naturen sjelden blir mer enn 1-2 år. Dette skyldes at de ofte blir tatt av rovdyr eller forulykker på annen måte.

Det finnes mange arter ørkenrotter i Afrika og østover til det nordlige Kina. Den arten som vi holder som kjæledyr er den mongolske ørkenrotten, eller gerbil som den også ofte kalles. Mongolia er et stort område som strekker seg fra det sydvestlige Russland til det nordlige Kina. Her lever ørkenrotter på tørre stepper og ørkenaktige områder som karakteriseres av meget høye dagtemperaturer og ganske kalde netter. I disse varme og tørre områdene regner det sjelden, så ørkenrotter dekker det meste av sitt vannbehov gjennom maten.

Ørkenrotter har et stort aktivitetsnivå og er stadig på farten. De er nysgjerrige og har stort behov for å utforske nye omgivelser. Trangen til å grave er også sterkt utviklet. Ørkenrottene er sosiale dyr som lever sammen i grupper. De holder til i ganger under jorda som de graver ut, og forsvare sitt lille samfunn mot fremmede ørkenrotter og andre dyr. De samarbeider om innsamling av føde, som de oppbevarer i egne magasiner i gangene sine.

Som hos de fleste gnagere vokser tennene hele livet. Dette er en biologisk mekanisme som kompensere for den belastningen tennene blir utsatt for ved spising av harde fôrtyper som frø, nøtter og røtter. Det er derfor meget viktig at dette blir tatt hensyn til hos våre tamme ørkenrotter. Det må alltid være rikelig med "gnageting" til stede i buret, som friske greiner, røtter, trestubber osv. Man kan også få kjøpt spesielle gnagerprodukter beregnet for ørkenrotter i dyrebutikker.

Ørkenrottens sosiale vesen og temperament samt dens interessante atferd gjør den til et godt egnet kjæledyr. Den blir ganske fort tam og den biter sjelden.

Det anbefales å velge et størst mulig bur med god plass til innredning som ørkenrottene kan aktivisere seg med. Ørkenrotter liker godt å klatre, noe de får god anledning til i et bur med horisontale nettingspiler.

Hva du bør tenke over - før du skaffer deg ørkenrotte

En ørkenrotte bør aldri holdes alene. Den vil fort føle savn av artsfrender uansett hvor mye du aktiviserer den. Ørkenrotter trives godt i par og bør ved parring være unge, friske og fra forskjellig familie. Vær imidlertid klar over at ørkenrotter i par sannsynligvis vil formere seg og at de normalt får 4-7 unger per kull. Du vil med andre ord raskt få mange ørkenrotter og dermed ansvaret for at disse får gode hjem. Ved hold av ørkenrotter i familiegupper vil man også trenge større plass. Det er fullt mulig å holde 2 ørkenrotter av samme kjønn sammen. Disse bør også vennestilles til hverandre fra de er unge og helst være av noenlunde samme alder.

Ørkenrottene i ferien

Når man skal på ferie må man overlate ansvaret for dyra til andre hvis man ikke har anledning til å ta dem med seg. Planlegg i god tid og velg en ansvarlig person som du gir nøye instruksjoner om de daglige rutiner for fôring og stell. Oppgi også telefonnummer til veterinær i tilfelle noe uforutsett skulle skje. Velger man å ta med dyrene på ferie må man påse at dyrene skånes for belastninger som trekk, svært høye eller lave temperaturer, mye uro og støy. Dyr som ikke er i topp kondisjon og dyr med diende unger må ikke utsettes for transport eller andre stressende begivenheter.

Krav til miljø og nødvendig utstyr

Prisen på en ørkenrotte i dyrebutikk ligger rundt 100-150 kr. Utgifter til fôr og rekvisita vil selvfølgelig variere noe, men ørkenrotter er ikke dyre i kosten.

En toppet spiseskje frøblanding er en illustrasjon på hvor mye mat de trenger i døgnet. Innkjøpskostnadene vil variere, særlig med hvilket bur man velger.

Ørkenrotter er aktive og foretaksomme dyr. Dyrenes livskvalitet og trivsel henger nøye sammen med det vi kan tilby dem av miljøberikelser og sysselsetting. Det anbefales å velge et størst mulig bur med god plass til innredning som ørkenrottene kan aktivisere seg med. Ørkenrotter liker godt å klatre, noe de får god anledning til i et bur med horisontale nettingspiler. Et romslig akvarium kan også være en god løsning hvis man sørger for riktig innredning.

Friske grener av f.eks. frukttrær egner seg bra både som gnageobjekt og klatrestativ. Dorullkjerner eller andre pappør er godt egnet som ganger og tunneler, men må skiftes når de blir tilgriset. Røtter og små stubber egner seg også

Siden ørkenrotter er aktive og nysgjerrige dyr bør de jevnlig få mosjonere og gå på oppdagelsesferd i trygge omgivelser utenfor buret.

godt i buret, og en uthult kokosnøtt kan for eksempel gjøre nytte som redeplass. Husk på at hvis man velger å lage ting selv til å ha i buret må ikke maling, lakk eller spisse gjenstander som f.eks. spiker forekomme.

Plasser buret på et lyst og åpent sted, opp fra gulvet og ikke i trekk. Buret bør heller ikke stå i direkte sollys eller for nær varmeovner.

Burets bunnmateriale bør være et tykt lag av sagflis, helst av den støvfrie typen. Bland gjerne inn litt tørr blomsterjord og sand, kattesand eller chinchillasand. Det finnes flere egnede strøtyper å få kjøpt.

Noen ørkenrotter elsker å sandbade. En liten skål eller bolle med litt fin sand eller chinchilla-sand vil det bli satt stor pris på. Det kan også være lurt å la dyra få litt fint, tørt høy som de kan bruke til redebygging. Treull og tøybiter, gjerne av ull, er godt egnede redematerialer. Det må ikke brukes kunstfiber fordi trådene lett kan vikle seg rundt de små bena til ørkenrotten og hindre blodomløpet.

Siden ørkenrotter er aktive og nysgjerrige dyr bør de jevnlig få mosjonere og gå på oppdagelsesferd i trygge omgivelser utenfor buret. Hold oppsyn med ørkenrottene når de løper fritt og pass på at de ikke har tilgang til rom hvor de kan gjemme seg bort eller komme i kontakt med ting som kan være skadelige for dem. Man bør være ekstra påpasselig med ledninger da dyrene kan gange på disse og bli skadet eller drept av elektrisk støt.

Rengjøring

Ørkenrotter lukter lite og skifte av burmaterialer behøver ikke å gjøres like ofte som hos andre gnagere. Dette skyldes at de er ørkendyr som drikker lite vann. Avføringen er hard og tørr og de skiller bare ut noen få dråper urin hver dag. Et romslig bur med to ørkenrotter som er innredet med et tykt bunnlag bør normalt skiftes hver andre uke. Det er lurt å la det være igjen litt av det gamle redematerialet når man skifter og rengjør buret slik at dyrene lettere finner seg til rette og kjenner igjen sine gamle lukter.

Fôring

Ørkenrotter liker mye forskjellig, men det beste er å gi dem en god gnagerblanding som består av ulike frøsorter. Påse at blandingen ikke inneholder for mye solsikkefrø da det er for fetende. Litt variasjon i menyen stimulerer

Husk at enhver håndtering må skje på dyrets premisser og på en forsiktig og hensynsfull måte.

dyras appetitt og nysgjerrighet. Som tilleggsgjør kan ørkenrottene få forskjellige ting fra husholdningen som f.eks. havregryn, cornflakes, ris og usaltede peanøtter. Rosiner er også noe de liker veldig godt, men dette skal bare gis av og til. Dyrebutikkene fører en spesiell type gnage- og slikkestein som inneholder mineraler og sporstoffer.

Ørkenrotter liker også frukt og grønnsaker som gulrøtter, slangeagurk, epler og pære, men friske grønnsaker og frukt må bare gis i begrensede mengder, og ikke hver dag. Husk å fjerne gamle rester da det ellers lett blir liggende og råtne. Fra naturen kan det brukes mange ville planter, som f.eks. løvetann, kløver og fuglegress. Det er veldig viktig at grøntfôret skylles nøye for å fjerne eventuelle rester av sprøytemidler eller annen forurensing. Grøntfôret må tørke før du gir det til dyrene, ellers kan de lett få mageproblemer som diaré.

Ørkenrotter må alltid ha tilgang til rent drikkevann, som best gis i en drikkeflaske beregnet til gnagere. Vann som gis i en skål vil fort bli tilgriset.

Håndtering

Ved anskaffelse er det best at ørkenrottene blir overlatt mest mulig til seg selv det første døgnet. På den måten får de tatt innover seg den nye situasjonen med nytt bur, nytt hjem, nye lukter og lyder og kanskje en ny livsledsager. Dette er ganske mye å forholde seg til på en gang. Hvis de er litt sky i starten må du opptre forsiktig og unngå brå bevegelser og lyder.

La de små dyrene få venne seg til hånden din ved at du tar den forsiktig ned i buret med en liten godbit. Hold hånden rolig og la ørkenrottene få utforske den og gjøre seg kjent med lukten din. Når dette er gjentatt noen ganger vil de uten innvendinger la seg løfte opp i hånden og et tillitsforhold er etablert.

Løft aldri en ørkerotte etter halen, dette er vondt for dyret og huden kan ryke. La den i stedet sitte trygt i håndflatene, bruk begge hendene. Det kan også være lurt å holde forsiktig rundt haleroten med pekefinger og tommel mens den hviler kroppen mot håndflaten. Den kan også holdes forsiktig i nakkeskinnet mens den trykkes lett mot håndflaten. Ørkenrotter må aldri løftes etter nakkeskinnet. Husk at enhver håndtering må skje på dyrets premisser og på en forsiktig og hensynsfull måte.

Helse og sykdom

En sunn og frisk ørkenrotte skal være aktiv og ha god appetitt. Pelsen skal være

bløt og skinnende, øynene skal være blanke og klare. Den skal være ren rundt nese, øyne, ører og under halen.

Det er ikke alltid lett å konstatere om en ørkenrotte er syk og hva som eventuelt feiler den. Tegn på at noe er galt kan være unormal soving i de aktive periodene, dårlig matlyst, diaré, rennende øyne og fuktighet rundt nese og munn. Det er ved den daglige omgangen og håndteringen av dyret du er i stand til å merke om noe er galt. Hvis du mistenker at din ørkenrotte er syk eller skadet bør du snarest ta kontakt med din veterinær. Er ørkenrotten syk tåler den ikke mye og det er viktig at adekvat behandling igangsettes straks.

Noen eksempler på skader og sykdommer:

Sår og skrammer bør renses med et mildt desinfeksjonsmiddel og gror som oftest av seg selv. Blir såret større eller det går betennelse i det, må veterinær kontaktes.

Rød nese – Hvis din ørkenrotte begynner å få rød nese og klør seg en del på den kan det være at den er allergisk for et eller annet i buret. Prøv deg fram med å skifte ut bunnlaget med noe annet. Hvis dette ikke hjelper bør veterinær kontaktes.

Parasitter – Hvis ørkenrotten begynner å miste pels på halen eller andre steder på kroppen bør du gå til veterinær for å sjekke om den har parasitter i pelsen. Hvis dette ikke er tilfelle kan årsaken være at den er frustrert fordi den kjeder seg eller mistrives av annen grunn og derfor napper pelsen av seg selv. Da må du vurdere hva som kan være galt med dyrets levemiljø. Kanskje er dyret ensomt eller mangler aktivisering i buret? Kanskje står buret for utsatt til slik at dyret blir stresset i det daglige?

Tannproblemer – Som hos andre små gnagere hender det at tennene vokser seg for lange og derfor må trimmes. Dette kan skyldes deformiteter i munnhulen, men vanligvis er årsaken at dyret ikke har nok egnede ting å gnage på.

Forkjølelse – Symptomer på forkjølelse er nysing, fuktighet rundt nese og munn og matte øyne. Forkjølelse kan forårsakes av at dyret har vært utsatt for trekk eller at det har blitt smittet av streptokokkbakterier fra mennesker. Søk råd hos veterinær.

Diaré hos ørkenrotter er ofte et resultat av dårlig og mangelfull fôring. Fordervet og muggen mat, samt for mye fuktige frukt og grønnsaker kan være årsaken.

Kontakt veterinær for råd hvis dyret blir medtatt. Riktig fôring forebygger diaré.

Svulster er ganske vanlige hos ørkenrotter. De organer som er mest utsatt er eggstokkene og livmoren. Veterinæren kan fjerne disse organene og dermed svulstene, men man må alltid vurdere nøye om det er forsvarlig å utsette et lite dyr som ørkenrotte for den belastningen et operativt inngrep medfører.

Talgkjertel betennelse – Det hender at de store talgkjertlene under magen til ørkenrotten får en infeksjon og blir hovne og betente. Slike tilfeller behandles som oftest med en salve som smøres direkte på de infiserte områdene. Kontakt veterinæren.

Disse brosjyrene er et samarbeidsprosjekt mellom Mattilsynet og interesseorganisasjoner. Hensikten er å gi grunnleggende kunnskap og veiledning til deg som har eller tenker på å skaffe deg kjæle- eller hobbydyr. Brosjyrene kan også lastes ned i pdf-format på www.mattilsynet.no

